

Shuning bilan birgalikda, sinxron tarjimon nafaqat ikki tilni yaxshi bilishi, balki ikki til tegishli bo'lgan mamlakatlarning siyosiy, ijtimoiy, madaniy va iqtisodiy hayotining, ilm-fanning barcha sohalarini, shuningdek ushbu mamlakatlar xalqlari madaniyati, urf-odati, dunyoqarashi va mentaliteti to'g'risida iloji boricha ko'proq ma'lumotga ega bo'lishi, ushbu mamlakatlar hayotida yuz berayotgan voqealar va jarayonlardan xabardor bo'lib turishi lozim bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Miram, G. E. Kasb: tarjimon / G. E. Miram. - Kiev: Nika-markaz, 2019. - Kirish (Tarjimon yaxshi kasbi). - 160 s.
2. Ilyuxin V. M. Sinxron tarjimada strategiyalar (inglizcha-ruscha va ruscha-inglizcha tarjimaning kombinatsiyasi asosida): filologiya fanlari nomzodi ilmiy darajasini olish uchun dissertatsiya: 02.10.20 / M., 2015. - 206 varaq.
3. Gurin, I.V. Rus tilidan ingliz tiliga sinxron tarjima qilishda nutqni siqish texnikasi [Elektron resurs].
4. Shvaytser, A.D. Tarjima nazariyasi. Holati, muammolari, jihatlari. - M.: Librocom, 2019 yil.
5. www.ziyounet.uz

MEDIALINGVISTIKA ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKNING YANGI TARMOG'I SIFATIDA TAHLILI: TURLI YONDASHUVLAR

Buviniso MASHRABOVA

*Andijon davlat pedagogika instituti
I-kurs tayanch doktoranti*

Annotatsiya. Ushbu maqolada hozirgi davr zamonaviy tilshunosligiga yangi tarmoq sifatida kirib kelgan medialingvistika atamasiga izoh beriladi, ingliz, rus va o'zbek tilshunos olimlarining bu yangi tarmoq xususida berilgan turli yondashuvlari va tahlillari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: lingvistika, media, medialingvistika, ommaviy axborot vositalari (OAV), ommaviy kommunikatsiya, ommaviy axborot vositalari - gazeta, jurnal matbuoti, radio, televidenie, internet.

Lingvistika keng qamrovli fan hisoblanadi va u o'z navbatida sotsiolingvistika, pragmalingvistika, kognitiv lingvistika, etnolingvistika, pragmalingvistika kabi boshqa

tarmoqlarni ham o'z ichiga oladi. Albatta, bu tarmoqlar bir-biridan o'rganish ob'yektiga ko'ra farq qiladi.

Hozirgi kunda dunyo aholisining media mahsulotlarga bo'lgan talabi kundankunga ortib bormoqda. Media mahsulotlarning, ya'ni ommaviy axborot vositalarining takomillashuvi ulardagi nutqni o'rganishni taqozo etmoqda va zamonaviy lingvistika tarkibiga yana bir yangi tarmoq "Medialingvistika"ning kirib kelishiga turtki bo'ldi.

"Medialingvistikasi" atamasi nisbatan yaqinda 2000 yilda kiritilgan bo'lib, u birinchi marta Tatyana Dobrosklonskayaning "Medialingvistikasi nazariyasi va usullari" doktorlik dissertatsiyasida ishlatilgan. [2;46] Ingliz tilshunosligida medialingvistika atamasini ba'zi britaniyalik olimlarning asarlarida, masalan, Jon Kornerning 1998-yilda Britaniya amaliy tilshunoslik assotsiatsiyasi konferentsiyasida ma'ruza sifatida taqdim etilgan "Media tilshunosligi doirasi" maqolasida topish mumkin.

Media tilshunosligining asosini shakllantirishga va uni o'rganishga Yevropa, Amerika va Avstraliya tilshunos olimlari T. van Deyk, M. Montgomeri, A. Bell, N. Feyrklo, R. Fauler, S. Bernshteyn, D. Shmelyev, V. Kostomarov, Y. Rojdestvenskiy, G. Solganik, S. Treskova, I. Lisakova, B. Krivenko, A. Vasilyeva va boshqalar o'z hissalarini qo'shmoqda. [8; 38-42]

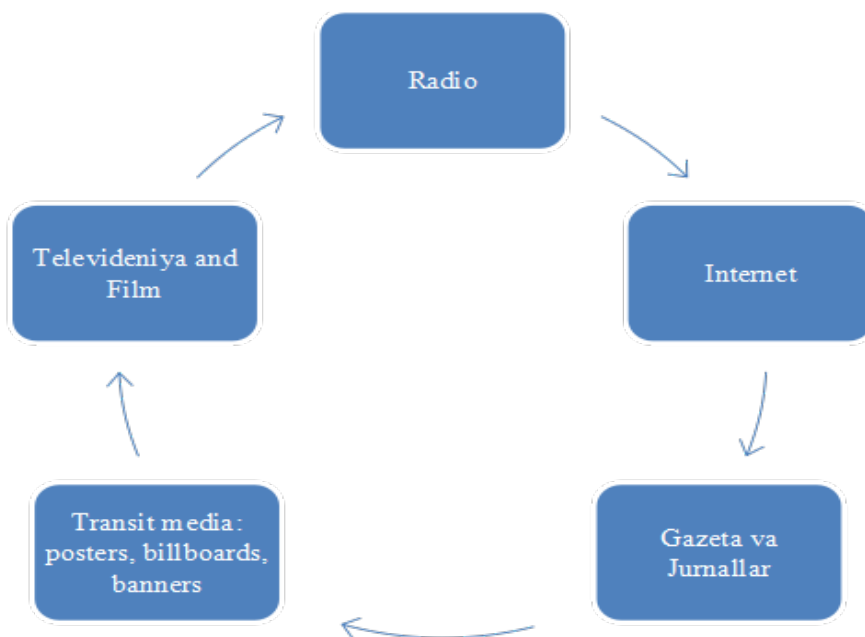
Medialingvistikasini o'rganishda asosiy e'tibor ommaviy axborot vositalarida tildan foydalanishga qaratilgan. U tilning ommaviy muloqotdagi rolini ko'rib chiqadi va til va jamoatchilik o'rtasidagi munosabatlarni o'rganadi. Bu an'anaviy ommaviy axborot vositalarini (masalan, gazetalar) va raqamli ommaviy axborot vositalarini (masalan, ijtimoiy media saytlari) o'rganishni o'z ichiga oladi.

Medialingvistika ommaviy axborot vositalaridagi til belgilarining maxsus funkcionalligini o'rganishga qaratilgan lingvistikaning zamonaviy tarmog'i hisoblanadi. [1;169] Medialingvistika yangi fan tarmog'i bo'lishiga qaramasdan, u ham ilmiy, ham akademik termin hisoblanib, allaqachon ilmiy jihatdan ham, akademik jihatdan ham keng miqyosda o'rganilib kelinmoqda.

Medialingvistika ommaviy axborot vositalarini talqin qilish mexanizmi nima ekanligini o'rganishga imkon beradi, voqealar, media tasvirlarni yaratish uchun qanday

lingvistik texnologiyalardan foydalanilganligini tahlil qiladi. Tillar va madaniyatlarning o‘zaro ta‘sirini hisobga olib, globallashuv davrida lingvistik imperializm kontsepsiyasi bilan tanishish, til o‘rganishning an‘anaviy ko‘lamini kengaytiradi. [7; 471]

Ma‘lumki, lingvistikaning har bir tarmog‘i o‘zining o‘rganish ob‘yeksi va sub‘yektiga ega, jumladan medialingvistika ham. Medialingvistikaning o‘rganish subyeksi sifatida media, ya‘ni ommaviy axborot vositalari tilini diskursiv tahlil qilish deya ayta olamiz. Fikrimizcha, bu fan tarmog‘ining o‘rganish obyektlari quyidagilarni o‘z ichiga oladi: (2-jadval)

Rus tilshunosi G.Y. Solganikning fikriga ko‘ra, medialingvistika bu keng qamrovli soha hisoblanib, u faqatgina ommaviy axborot vositalarining tili bilangina chegaralanib qolmay, adabiy tilni ham, milliy til qatlamlarini ham o‘z ichiga oladi. Medialingvistika qo‘llanish doirasi kengroq, moslashuvchan va demokratik tushuncha ham hisoblanadi. [7; 474]

Yana bir rus tilshunos olimi T.G. Dobroklonskaya esa ommaviy axborot matnlarini ko‘pincha hozirgi tilni tavsiflash uchun ishlatiladi, kod, universal belgilar tizimi orqali atrofdagi dunyoning tasviri individual va ommaviy ongda shakllanish uchun xizmat qiladi deb hisoblaydi. [3; 9]

Medialingvistikani tilshunoslikning alohida sohasida sifatida qabul qilinishi mediatilini va uning fanlararo tadqiqot yo'nalishlarini o'rganishni dolzarb qilib qo'ymoqda. Brusenskayaning fikriga ko'ra medialinguistikaning eng istiqbolli tadqiqot yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

- Media tilidagi og'zaki va audiovisual komponentlarning nisbati;
- Ommaviy axborot vositalari matnlarining ekologik kommunikatsiya g'oyasiga muvofiqligi;
- Ommaviy axborot vositalari tizimidagi tizimli va kontekstual normalarning o'zaro bog'liqligi;
- Ommaviy axborot vositalarining didaktik (pedagogik) jihatining muhimligi va medianutqining ta'lim predmetiga aylanishi. [1; 172]

O'zbek tilshunos olimi M.B. Khodjayorov medialingvistika media tili kontseptsiyasining nazariy asosini tahlil qiladi va ommaviy kommunikatsiya sohasida tildan foydalanish bilan bog'liq barqaror muammolar majmuasini o'rganadi deb hisoblaydi, masalan:

- ommaviy aloqa og'zaki va yozma nutqning nisbatiga qanday ta'sir qiladi;
- xabarning ommaviyligi qanday ta'sir qiladi;
- til normasining harakatiga ta'sir qiladi;
- funksional va uslubiy farqlanish jihatidan ommaviy axborot vositalarining tili nima;
- OAV matnlarini tipologik tasniflash mezonlari qanday?
- aniq ommaviy axborot vositalari - gazeta, jurnal matbuoti, radio, televidenie, internet tillarining o'ziga xos xususiyatlari nimada? [4;2144]

Yana bir o'zbek tilshunos olimi M. Israil media tilini jamiyat hayotiga ijobiy ta'sir etmoqda, deb baholaydi. Ommaviy axborot vositalariga tanqidiy yondashish va media tilini tushunish insonlarga jamiyatda sodir bo'layotgan ijtimoiy va siyosiy voqea-hodisalardan xabardor bo'lish, ularga o'z qarashlari bilan yondashish va tanqidiy fikrlashni o'rganish imkonini beradi. [5; 67]

Xulosa o'rnida aytish joizki, medialingvistika tilshunoslikning yangi tarmog'i bo'lishiga qaramasdan, allaqachon o'zining o'rganish obyekti, subyektiga va shubhasiz katta foydalanuvchilar auditoriyasiga ega. Hozirgi texnologiya, media va kommunikatsiyalar zamonida medialingvistika o'rganilish, tahlil va hayotga tadbqiq etish haligacha dolzarbligi bo'yicha qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Brusenskaya L, Kukilova E. Media linguistics: origins, problems and prospects. Media Education. 2018. № 1, 169.
2. Dobrosklonskaya T. Theory and Methods of Media linguistics. //Дис.докт. филол. наук. Doctoral thesis. Москва, 2000
3. Dobrosklonskaya, T.G. Language Media: the Establishment and Maintenance of Concept. //Bulletin of Moscow State University, Ser. 19. Linguistics and Intercultural Communication, n 4, pp. 9-17. 2007.
4. Khodjayorov Malik Berdimurodovich. Media Linguistics and Its Role in The Language of Modern Mass Media. International Journal for Research in Applied Science & Engineering Technology (IJRASET) ISSN: 2321-9653; IC Value: 45.98; SJ Impact Factor: 7.538 Volume 10 Issue IV Apr 2022. 2144.
5. Israil M. Scientific and theoretical basis for studying media language. // Science and innovation international scientific journal. Volume 2. Issue 8. August 8, 2023. 67 b.
6. Phillipson R. Linguistic Imperialism. London, 1992.
7. Solganik, G.Y. (2016). Questionnaire. Journalists about the Russian language. Moscow State University. Moscow. pp. 471-475.
8. G'ofurova X.M. Zamonaviy tilshunoslikda medialingvistika tushunchasi //https://doi.org/10.5281/zenodo.6603004. 2022. 360. 38-42 b.
9. <https://www.studysmarter.co.uk/explanations/english/key-concepts-in-language-and-linguistics/media-linguistics/>

TRANSLATION CHALLENGES OF MEDIA TEXTS: A COMPREHENSIVE ANALYSIS

Gulshoda ISMOILOVA
Phd student of UzSWLU

Annotation. This article explores the myriad challenges faced in translating media texts, ranging from linguistic and cultural differences to technological and contextual